Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

Nr 19 · 7 Maj

Nr 19 · 5 årg. 1927

Tidevarvet N:r 19

Veckans ledare berör den aktuella frågan om den nya slakthuslagen under rubriken Vad är schäktning?

•

Den store människofostraren och samhällspedagogen Pestalozzis liv och lära behandlas av lektor Emilia Fogelklou i artikeln med samma namn. Fortsättning följer i nästa nummer.

•

I artikeln, Kring en uppfostringsfråga redogör doktor Alma Sundquist för den utredning, som sedan länge pågått angående den sexuella undervisningen i skolorna.

•

Ur Time and Tide ha vi hämtat en intressant översikt av det andliga läget i Kina, som vi återge under titeln Den nya tankens tidvatten.

•

Den förtrollade själen av Elsa Wilkens är en recension över den på franska nyligen utkomna tredje delen "Mère et fils", "Moder och son" av Romain Rollands stora romancykel, "L'âme enchantée".

PESTALOZZI.

Människofostraren och samhällspedagogen.

Av Emilia Fogelklou.

De gamle visste förtälja att gudarna på den tiden de besökte människorna alltid gjorde så i förklädd gestalt, ty på det sättet kunde de pröva sina mottagare. Detsamma gäller ofta nog om snillena. I alldeles särskild grad gäller det om Johan Heinrich Pestalozzi. Han var så väl maskerad att förhända inte ens vi, som intill hungersdöd svälta efter ett pedagogiskt geni, skulle ha känt igen honom.

Pestalozzi.

I hans egen samtid var det några av de störste — Beethoven, Fichte och Herder — som jämte några hundratal barn genomskådade förklädnaden och förnummo värmen och ljuset av gudagnistan där bakom bärarens alla underliga beteenden. Men om man frågade den aktade universitetsprofessorn von Haller om Pestalozzi: »En akademiskt ograduerad person,» sade han, »med farliga tendenser mot relig on och auktoritet». Eller frågat skomakaren och byskolmästaren Dysli, vars underlärare Pestalozzi blev vid 52 års ålder: »Den, sade han, »han kan inte slå in i dem vad som står i böckerna, inte katekesen en gång.» Eller frågat poliserna som på olika håll burade in honom som en misstänkt person för hans tarvliga kläders skull. (Månne det skedde så den gången en fattig blind satt vid vägen och han tog silverspännet av sin ena sko och lade i den blindes hatt, medan han med en skröplig segelgarnsända sökte binda ihop skon över vristen — om han nu kunde knyta en ordentlig knut, vilket jag inte alls är säker på.)

En av hans egna lärjungar beskriver honom på följande sätt: Föreställ er en utomordentligt ful man med stripigt hår, med koppärrigt, rödfnasigt ansikte, ovårdat stubbigt skägg, utan halsduk, med slarvigt knäppta byxor, som föllo ned på strumporna, med vaggande, markerad gång, med ögon, som än vidga sig och stråla som eld, än äro halvslutna i inre betraktelser, med anletsdrag, som än förråda djup sorgmodighet, än stilla lycka, med ett tal, som än ljuder långsamt, än snabbt, än vekt och melodiskt och än dånar som åskan — då har ni en bild av vad vi kallade fader Pestalozzi. (Vulliemin.)

Det kan alltså vara så gott att först som sista fastslå, att Pestalozzi — liksom flera bland de störste — bar fram sin eldslåga i ett formlöst människoler. Ja, själva det bristfulla nödgade honom alltid att ge nytt bränsle åt den heliga elden, som hjälpte honom att se uppfostringsfrågan i dess världsdjupa sammanhang så som ingen gjort det före honom.

Detta antingen-eller inför Pestalozzi insåg just Beethoven; då han hörde samtiden diskutera Pestalozzi yttrar han sig så här: »Pestalozzis grundsatser behaga endast *få*, ty han levde för mycket för mänskligheten för att andra skulle ha lust att göra det efter. Därför ondgör de sig hellre över honom. Det är samma skillnad mellan honom och andra skolmän i vår tid som mellan Kristus och fariséerna.»

Efter denna snabbskiss av de samtidas intryck av Pestalozzi, skola vi nu dröja vid några få sådana punkter av hans biografi, som äro oundgängliga för belysningen av hans insats i världshistorien, denna insats, som vi ännu knappast börjat besinna oss på.

Pestalozzi föddes 1746 och levde alltså i upplysningens århundrade med dess intresse för uppfostringsfrågor. Han var 16 år den gången Rousseaus skrifter, bland dem i främsta rummet Emile högtidligen brändes till aska på torget i det välaktade Genève. Men tankar uppstå ur askan, de flyga som frön, de falla i god jord och förnyas. Pestalozzis själ var en sådan fruktbar jordmån. Han förkroppsligar i mycket samma grundtankar som Rousseau. Men där är också en djup skillnad i livssynen, som för båda hänger samman med deras tidiga barndom. De äro bägge rentav skolexempel på den moderna återupptäckten av de första levnadsårens omätliga betydelse för individen och för verket. Den från begynnelsen hemlöse, varje modersinflytande berövade Rousseau har för hela livet och i all sitt snilleverk fått en »blind fläck» för familje- och föräldraskapets betydelse. Pestalozzi åter är bergtagen för livet av intrycken från det barndomshem, som döden berövat dess fader, men där han till gengäld hade icke mindre än två präktiga mödrar — en omständighet som likaledes sätter sin prägel för livet på hans psykologiska, etiska och sociala grundskådning likaväl som på hans personlighet. De båda snillena korrigera varandras erfarenheter här på ett sällsamt och för hela deras historiska inverkan betydelsefullt sätt.

När Pestalozzis fader, doktor Pestalozzi, låg på sin dödsbädd, kallade han till sig familjens tjänarinna: »När jag är död, kan min hustru inte hålla hemmet samman åt sonen, om du inte är kvar», sade den döende. — »Jag blir hos frun tills jag dör ifall hon behöver mig», svarade den präktiga Babeli. Hon höll ord. Och den uppfostran, som den lille Johan Heinrich sålunda fick under knappa omständigheter men i kretsen av sina syskon hos Babeli och mor — den är det i själva verket han sedan unnar åt varje litet växande väsen. »Hela Pestalozzis tänkande behärskas», som Heubaum formulerar det, »av åskådningen att alla samfund till och med staten, endast kunna fylla sin uppgift genom att efterbilda familjen» — en tungt vägande sats till vars innebörd vi återkomma. Det för Pestalozzi självklara axiomet, att man utan tanke på lön ger sig ut för andra har han praktiskt lärt av Babeli, vars stilla mecenatskap verkade genom *exemplets* massiva dimensioner, ej genom ord och pretentioner. Därför har han också från barnaåren fått klart för sig, att man kan lära bort religion endast genom liv och att man når storhet endast genom att tjäna. Ett annat drag som hör ihop med hemmet är hans tro på människorna — en tro, som visserligen för honom personligen leder till mångfaldiga besvikelser, men som å andra sidan lärde honom

(Forts. å sid. 4)

Valborgsmässoelden.

Detta kunde lika gärna heta: den skuldtyngde pedagogens bekännelser. Men händelseförloppet började med en valborgsmässoeld.

Husets lille skolpojke, 7 år gammal, hade talat flera dagar om tjärtunnan på herregården, som skulle avbrännas sista april. Han hade upprepade gånger begärt bekräftelse på löftet att få närvara, vilket innebar detsamma som att få vara uppe till klockan tio. Löftet var villkorligt givet: ja om du är snäll. Kanske låg häri det första missgreppet.

Men den stora dagen, då han framför allt skulle vara snäll, kom han inte hem till middagen. Man väntade, man gick till bords, man dukade av och väntade igen. Slutligen gick man skallgång efter syndaren och fann honom i en snickarbod. Där tillverkades ett hjul till en gödselkärra och över detta hade han förgätit tid och rum. Han leddes hem, fick sin tallrik och lämnades ensam med den.

Han förhörde sig i köket om min sinnesstämning och erhöll rådet att gå in till mig och be om förlåtelse, för att se om det kunde hjälpa upp hans sak. Det var ett nära till hans liggande råd men strängt taget omoraliskt. Han beslöt sig för att följa det.

Under tiden satt jag inne i mitt rum och sade till mig själv: nu *får* han inte gå till herregården. Han är en återfallsförbrytare ifråga om måltiderna. Förmaningar hjälpa högst två dagar.

Under detta kom han in och ställde sig att tigga och gnälla och göra sig ömkansvärd.

— Vad vill du?

Min ton var mycket allvarlig och som ett sekundsnabbt gensvar kom tårarna.

— Kan jag inte få gå — om jag sätter pullovern under?

— Vart önskar du gå? sade jag för att vinna tid.

Han visste icke att ett minne kommit upp som talade för honom. Det var minnet från en annan vårkväll, av en annan liten pojke, och det minnet är så gammalt, att den lille pojken sedan dess hunnit bli fullvuxen man med många öden och sedan dö. Den gången då han kom en halvtimma försent hem och skickades i säng utan mat, var han så gammal som den här är nu. Han låg i sin säng och grät av hunger och av sorg över det faderliga misshaget. Stora syster, tre år äldre, satt vid hans säng, söndersliten av medlidande och full av bitter förvåning över de vuxnas orimlighet. Hon anade icke då att de vuxna icke måta ut straff i förhållande till förseelsen utan kallblodigt beräkna att det skall hjälpa upp deras hotade auktoritet.

Det var precis detta jag ville göra nu, en halv människoålder senare: straffa på lång sikt.

— Ja, du får gå, sade jag. Men jag sade det utan ett leende och läste i min bok. Han såg att jag icke var försonad.

Han stod kvar utan ett ord.

— Nå ska du inte gå nu då?

— Nej, sade han, lilla-gumma, jag stannar hemma i stället och eldar en brasa åt dig.

Det var alltså icke något nöje att begagna sig av tillåtelsen. Han tyckte inte om att vandra till herregården tyngd av en oupplarad affär med sitt hjärtas dam.

Han hämtade ved, vi eldade, vi vaktade brasan medan skymningen föll och njöto försoningens sötma och skymningspratets ljuvhet.

Om jag nu gjort min plikt och förbjudit honom hans nöje, då hade han icke fått tillfälle till denna lilla älskvärda gest. Han hade gått till sängs i vredesmod medan han nu utvecklade alla sina förförelsekonster för att återställa det goda förhållandet.

— Nå, säger kanske läsaren, det visar sig ju att ni otvivelaktigt handlade rätt.

— Nej, svarar jag, det är mycket tvivelaktigt, ty nästa dag kom han åter för sent till middagen.

Dessutom återstår för uppfostraren ännu en bekännelse, men den gömmes till nästa rannsakningstillfälle. Devinez.

Det bästa matbrödet och kaffebrödet köper man i
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 5468
Grahamsbröd o. Våfflor
10 proc. påbröd lämnas.

Hostol bröstkaramell
finnes överallt
Sockerbageri-Aktiebolaget, Stockholm.

Glöm ej
Spångbergs Blommor
12 Birger Jarlsgatan 12

Thufvessons Blomsterhandel
GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner Söder 336 69, 3489

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 106 51
STOCKHOLM.

Vi ändra
sorgklänningar
på dagen!
Alltid det senaste.
Sorghattar och sorgslöjor.
Leja-Magasinet
Stockholm.

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 50, kvartal kr. 2: —. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
1 text ..... 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 25 öre

Linkoln Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan 1—3 II
torsdagar 9,30—10,30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgat. 14. Tel. 75 76, Norr 183 56. f. d. La Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker. Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Norrlandsgatan 8—12, Stockholm.
Tel. 147 99, N. 101 50.

Doktor Inez Laurell
Sibyllegatan 9, Sthlm. Tel. 741 71.
Homeopatisk behandling.
Tid för mottagningen beställes per telefon, helst 9.30—10 fm.

Doktor Fåhræus
Hår- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar.
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning enl. överenskommelse per tel. 707 18, kl. 10,30—12.

Infört genom
Stockholms Tandläkareförening.
Tandläkare GUSTAF HERULF
Hamngatan 5 A.
Mottagning efter överenskommelse.
Tel. 171 27.

Tandläkaren
Emma Andersson,
Stureplan 13, I (Dagens Nyheters hus.)
Tel. Norr 3 47.

Promenadskor och Kängor samt finare imneskodon av bredare och smalare typ, med låga klackar eller best. utan klackar, utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur och tillverkade av Eslövs Skofabriks A.-Bol. finnas och kan beställas i
Anna Ahlströms
MANUFAKTUR o. KORTVARUAFFÄR
Götgatan 95, Stockholm — Tel. Sö. 31184

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Vad är schäktning?

K. mits proposition om "lag angående slakt av husdjur" föranledde diskussion särskilt beträffande schäktningen. Denna, med andra ord den judiska slaktningsmetoden, har på grund av sin grymhet redan förut varit föremål för riksdagens behandling. Hr Lithander från Göteborg väckte för några år sedan en motion mot detta barbariska förfaringssätt, men utan påföljd, riksdagen hänvisade till en kommande ny slaktlag. Och när den nu väl kom, innefattades däri, att K. mit skulle kunna ge dispens från den annars stadgade bedövningsskyldigheten vid slakt.

Vad är schäktning? Den judiska trosbekännelsen föreskriver, att judarna endast få äta kött efter djur slaktade enligt schäktning. Det tillgår så, att djuret bindes på visst sätt, varefter halsen skäres upp, pulsådrorna på halsen öppnas och djuret får sedan förblöda. Det anses stridande mot judarnas religion att äta annat kött. Av hänsyn härtill hade nu regeringen i sin proposition, som första kammaren följde, föreslagit vissa undantagsbestämmelser. Andra kammaren däremot avslog regeringspropositionen just på denna punkt, varför en jämkning blir nödvändig. För att försvara undantagsbestämmelserna föreslogs, att djuren omedelbart efter sedan halsen blivit uppskuren skulle bedövas. Men, som hr Israel Holmgren under debatten i första kammaren uttryckte sig, det är likväl en stor skillnad emellan att först bli bedövad och sedan få halsen uppskuren eller först få halsen uppskuren och sedan bli bedövad. Man har svårt att förstå, att en religion måste kräva djurplågeri för att tillfredsställas. Och är det nu så, att det finns människor för vilka det är brottsligt att äta annat kött, så är det ju heller ingenting, som tvingar dem. Det finns mycket annat att äta, de kunna bli vegetarianer.

Nu finns det somliga, som döva sina samveten genom att säga, att det är inte djurplågeri. Och dessa kanske delvis få medhåll från den teoretiska vetenskapen — vetenskapen är inte alltid så ömsint. Men de, som varit vittne till schäktningen, ha en helt annan uppfattning.

I sättet att behandla djur och djurslakt kommer människors råhet ofta i dagen. Man har i varje fall rätt att fordra, att ett lands lagar skall förekomma och ej lämna rum för en sådan råhet. Men kanske är schäktningen alltför överensstämmande med bruket i denna upplysta tid för att kunna avskaffas, man dödar icke, man låter den man vill förgöra, långsamt förblöda.

Medicinsk och Elektrisk Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, bruna fläckar, liktornar med violetta strålar. Gen. hårväxt bortt. med elektrolysbehandling
Manicure, Pedicure f. damer o. herrar
Hilda Jonson
Götgat. 18. Tel. S. 332 99. Stockholm

Fru Emma Holmin
Manicure, Fotbehandling, Frostskador behandlas, Hygienisk ansiktsbehandling med Massage, Elektricitet, Violetta strålar och Vibrator. Cremer m. m. till salu.
Lästmakaregatan 8. Tel. Norr 235 89.

Massage för friska och sjuka.
SOL-, ELEKTR.- och LJUS- **BAD.**
Hår-, ansikts- och fotbehandl.
Manicure. Inst. Sanité, Birg. Jarlsg. 62
Tel. 107 86, Norr 263 66. Sönd. 10—3

Kring en uppfostringsfråga.

Att i vida kretsar av vårt folk en på bättre kunskaper grundad och mer ansvarsfylld uppfattning än den allmänt gängse vore högst önskvärd ligger i öppen dag.

Allmänt bekanta sakförhållanden visa att på könslivets område stora och ödesdigra missgrepp i stor utsträckning begås. Man behöver härvid endast tänka på den stora utbredningen av smittosamma könssjukdomar, på det stora antal barn som försummas av sina föräldrar eller åtminstone av sina fäder, på de sexuella våldsdåd och incestförhållanden, vilka oupphörligt omtalas i tidningarna.

Hur skall då en välbehövlig förändring i detta avseende kunna åstadkommas?

Här som alltid när det gäller att påverka den allmänna uppfattningen faller det av sig självt att man sätter sitt hopp till uppfostran och upplysning, och mer och mer brytter sig den meningen fram att de unga i såväl skola som hem böra få en fostran som även beaktar att de äro könsvarelser och ha ansvar som sådana.

Från statens sida har värdet av en planmässig sexuell upplysning erkänts i samband med tillkomsten av 1918 års lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar.

I denna lag inrymdes nämligen en bestämmelse om att kunskaper om de smittsamma könssjukdomarna skulle genom konungens försorg spridas till allmänheten. Kort därefter tillsatte också Kungl. Maj:t särskilda sakkunniga med uppdrag att utarbeta "förslag till åtgärder för spridande av kunskap om könssjukdomarnas natur och smittfarlighet samt om de medel som stå till buds för att hindra smittas överförande."

Det år 1921 avlämnade förslaget kom emellertid att innehålla en undervisningsplan av större omfång än vad som angavs i uppdragets ordalydelse.

De sakkunnige förklarade sig nämligen anse att det här gällde "ej blott att lämna en mer eller mindre omfattande kunskap om dessa sjukdomars natur och smittfarlighet, utan vad här fordras och önskas har en betydligt större räckvidd: att genom en lämpligt ordnad undervisning giva i främsta rummet den uppväxande ungdomen en fast och sakligt grundad åskådning rörande de sexuella förhållandena, en åskådning som kan bidraga att hos vårt folk stärka karaktären och att framkalla en renare och mer upphöjd uppfattning av könslivet och dess yttringar". Och vidare "att kampen mot de smittsamma könssjukdomarna ej har utsikt till en lycklig utgång om ej ett nytt betraktelsesätt rörande de sexuella förhållandena kan bibringas den stora allmänheten."

Förslaget går därför ut på att undervisningen bör omfatta hela den sexuella hygienen och att härvid de etiska synpunkterna noga böra beaktas. "Enbart saklig kunskap räcker ej", säges det, "det fordras att den moraliska känslan får en kraftig väckelse och att viljelivet får den påverkan som här är nödvändig."

Förslaget innefattar dels en förberedande undervisning i barndomsskolorna, dels den egentliga sexualundervisningen för ungdom i de senare skolstadierna. Vidare föreslås en för vuxna avsedd upplysningsverksamhet till vilken anslutningen naturligtvis skulle bli frivillig.

Förslaget har i sina väsentliga delar tillstyrkts av skolöverstyrelsen och andra institutioner, men sex år ha gått, utan att för övrigt något gjorts för dess omsättning i praktiken. Under tiden ha från åtskilliga håll, särskilt från många kvinnoföreningar vid olika tillfällen skrivelser riktats till regeringen, vari påyrkats att ungdomen skulle komma i åtnjutande av en planmässigt anordnad sexuell uppfostran. Bl. a. ha dylika yrkanden framställts med anledning av frågan om lösdrivarlagens tillämpning på s. k. prostituerade kvinnor.

För att någon klarhet skulle vinnas angående frågans läge, framställde för någon tid sedan fru Thüring i riksdagens andra kammare en interpellation till ecklesiastikministern huruvida några åtgärder vore att vänta i anslutning till de sakkunniges utredning angående undervisning i sexualhygien.

Av statsrådets svar framgick att det viktiga spörsmålet är föremål för hans uppmärksamhet och att han har för avsikt att, dels i samband med förestående omläggning av vissa skolors undervisningsplaner, dels på annat sätt söka befrämja tillkomsten av en för skilda åldersstadier på lämpligt sätt avpassad sexualundervisning.

Någon snar lösning av frågan synes sålunda ej vara att påräkna, och säkerligen komma ännu många generationer av ungdom att trädda ut i livet utan någon vägledning genom skolans försorg på detta område.

I en eller annan skola har man visserligen efter vad det synes gripit sig an med ämnet på eget initiativ, men det ligger i sakens natur att någon lösning i stort av denna undervisnings- och upplysningsfråga ej kan åstadkommas annat än under statens överinseende och ledning.

Angående den för vuxna avsedda, upplysningsverksamheten råda ju i viss mån andra förhållanden.

Åtskilligt har ju på detta område uträttats av en del för upplysningsarbete intresserade föreningar, särskilt som statsrådet Almqvist i sitt svar framhöll av Centralförbundet för Nykterhetsundervisning. De ovannämnda sakkunniga uttala som sin åsikt att även de för vuxna avsedda föredragen om möjligt böra anordnas efter samma grunder som angivits för skolundervisningen i ämnet d. v. s. helst omfatta hela den sexuella frågan för att härigenom söka framkalla en riktig uppfattning av hithörande problem. Men även om denna plan icke följes borde man väl kunna nå goda resultat av en för vuxna avsedd upplysningsverksamhet. Under de sista åren synas vida kretsar av vårt folk ha kommit underfund med att ett verkligt kunskapsbehov på detta område föreligger. Populära föredrag i olika underavdelningar av den sexuella frågan ha på skilda ställen anordnats och en del skrifter i ämnet ha utgivits. Bl. a. har såsom i svaret på interpellationen påpekades, Centralförbundet för Nykterhetsundervisning givit professor J. Almkvist i uppdrag att utarbeta ett par folkskrifter angående de smittsamma könssjukdomarna. Den ena av dessa skrifter, med förord av hr August Ljunggren benämnes "Om sjukdomar genom sexuella förbindelser" den andra "Hur skall den enskilde skydda sig mot syfilis och gonorré?" I den förstnämnda av de båda skrifterna ges en visserligen kortfattad men tydlig och lättfattlig sjukdomsbeskrivning, i den andra ger författaren en synnerligen utförlig framställning av ett kapitel, vilket av de sakkunnigas majoritet upptagits som en önskvärd detalj av den för den vuxna allmänheten avsedda upplysningsverksamheten, nämligen den personliga profylaxen. Vid interpellationens besvarande, blev denna del av sakkunnigeförslaget utsatt för ett skarpt klander av hr Pehrsson, Göteborg, vilken höll före att om en upplysningsverksamhet som omfattar den personliga profylaxen blir statsunderstödd "då ha vi kommit ned i botten av det samhälleliga läget".

En vederhäftig kunskapsspridning angående den personliga profylaxen utgör emellertid enligt de allra flesta syfilidologers åsikt ett synnerligen viktigt medel i kampen mot könssjukdomarna, och det torde väl vara i insikt härom som Centralförbundet gått i författning om utgivandet av en skrift av detta slag.

Säkert är denna upplysningsdetalj ingalunda det enda eller ens det viktigaste av vad som behövs. Alla de sexuella problemen behöva en saklig och ansvarsalstrande belysning i en för den stora allmänheten tillgänglig form.

Och hur viktigt det än är att vuxna män och kvinnor få tillfälle att skaffa sig behövliga kunskaper i dessa ting, än viktigare synes det vara, att de unga, i en ålder då de ännu lätt kunna påverkas, få de kunskaper och den moraliska ledning som kunna sätta dem i stånd att åtminstone i någon mån reducera det på sexuell ansvarslöshet och okunnighet beroende eländet i världen. Här är fara i dröjsmål!

Alma Sundquist.

Vad är meningen?

I det referat som föreligger över det s. k. kompromissförslaget i skolutskottet har man förgäves och med bekymmer sökt ett uttalande om att den alternativa formen för grundskolan skall få användas jämväl vid de blivande statliga och kommunala läroverken för flickor. Detta gäller såväl de rena flickläroverken som samrealskolorna. För så vitt vi kunnat finna gäller förslaget om likvärdig utprövning av de båda bottenskoleformerna — 4- och 6-årig — endast gosslläroverk. Detta är så mycket mera anmärkningsvärt som det alltid framhålles att den pressande 4-åriga mellanskolan särskilt hårt drabbat flickornas ömtåligaste ålder.

Är det meningen, att flickorna alltid på något sätt skola bli sämre ställda än gosssarna?

Begär alltid Vitrums tillverkningar:
MALTEXTRAKT VITRUM, bästa näringsmedel.
MALTEXTRAKT VITRUM, med fiskolja, bästa vitaminpreparat.
MINERALVATTENSALTER VITRUM.
LAXERMARMELAD VITRUM, bästa avföringsmedel.
SODAPASTILLER VITRUM, bästa medel mot halsbränna.
FERROL VITRUM, det kraftigaste aptigivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält fördragas det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.
Tillverkas å
Apoteket Vasens Apoteksvarucentrals Laboratorium, Stockholm.
Samtliga preparat finnas på alla apotek.

CARL HEDMAN
SNICKARE
Linnégatan 50
Tel. Ö. 24 42. Bostadstel. Ö. 66 17.
Alla slag av såväl enklare som finare **Snickeriarbeten**, Renoveringar, Reparationer utföras till **moderata priser.**

HELPENSIONEN
Herrsätra Skola,
Carlbergs, **Södertälje,** mottager ett begränsat antal elever på flickskolans alla stadier. Avgångsbetyg från kl. VIII medför **Normalkompetens.** Individuell undervisning inom ramen av skolans kursplan. **Praktiskt arbete** i uppofstrande syfte.
ANNA SUNDIN. **Tel. Södertälje 522.**

Kliniken för Sjukgymnastik och Massage
REGERINGSGATAN 13, 2 tr., hiss. N. 198 18, N. 101 42
Endast **legitimerad** sjukgymnast. **Kostnadsfri rådfrågn. KLINIKPRIS.** Rådfrågn.: vard. 11,30—12, Tis. o. Fred. 7,15—7,45 em. **LEG. LÄKARE** Gymnastikdirektör T. Sneckenström. **ÄVEN PRIVAT MOTTAGNING.**

Kalender för Sveriges Husmödrar
2:a årg. Rikt illustr. Kr. 1:50.
En bok för varje hem. Ingen husmor vill undvara denna bok.
Den innehåller mycket läsvärda uppsatser med mångsidigt innehåll — riktigt en bra bok för Sveriges Husmödrar.
Ida Norrby.
En liten innehållsrik bok, som i korta, trevliga artiklar behandlar i det närmaste allt som kan intressera en husmor.
Aftonbladet

Den nya tankens tidvatten.

Många människor uppge i förtvivlan försöken att förstå vad som sker i Kina. Det ser ut som om hela Kina vore en jättelik arena, där en hop militarister vid namn Wong och Pu, Ping och Pong, slåss med varandra, sluta vapenbrödraskap på måndagen med sina fiender från söndagen, för att på tisdag vara ovänner med dem igen. Endast om man icke låter förvilla sig av de tillfälliga bubblorna på ytan kan man möjligen förstå de enkla och stora historiska fakta, som avgöra 400 miljoner själars öde och ovillkorligen göra djupa märken i den mänskliga rasens historia.

I grova drag är det andliga underlaget för det nya Kinas födslovåndor följande.

Kina, som skapat en av de stora civilisationerna i världen, levde genom århundraden i den tron att det icke fanns någon annan civilisation än den kinesiska. Förbindelsen mellan jordens olika delar var ringa, och det var möjligt för Rom och Kina i var sin ända av samma väldiga kontinent att leva i den tron att de var för sig voro världskulturens centrum. Under denna avskiljdhet och denna falska föreställning bildade kineserna en stat, som i många avseenden var enastående.

Men det kom en tid i historien då en annan civilisation, den västerländska, vars fackelbärare voro vita män, gav sig på marsch till fjärran Östern. Den var lika omvälvande, lika dynamisk som den kinesiska var vilande, statisk. Dess energi var lika oerhörd som dess självförgudning. Den såg sin uppgift i att västernisera världen.

Genom tusentals skilda metoder, somliga hedersamma, andra skamliga, angrep västern den kinesiska civilisationens bålverk och lyckades kasta dem över ända. Läkaremissionärens självuppoffrande verksamhet och det kejserliga palatsets plundring av europeiska trupper äro skrivna på samma blad av historien.

I den dag som är betraktar västerlandet något förfärad resultaten av sin egen energi. Det har i Kina inympat sin egen underbara rastlöshet. I både konkret och abstrakt mening födes en ny nation. Resultatet av ett tidigare experiment, sådant det visar sig i Japan är oroande för dem, som kunna se tillbaka och tänka framåt. Det omedelbara resultatet av den västerländska civilisationens triumf i Kina är att kineserna upptäckt vad vi i Västerlandet kalla nationalism.

Men hur viktiga än följderna av denna upptäckt må visa sig under år 1927 och 1928 så kan det inte mäta sig i betydelse med ett annat resultat av sammanstötningen mellan Öster och Väster. Den företeelse som kommer att betyda mest, är den stora intellektuella pånyttfödelse som pågått under de senaste åren. D e n n y a t a n k e n s t i d v a t t e n kalla kineserna denna rörelse. Den är av oerhörd betydelse emedan den kommer att bestämma vad slags nation det nya Kina skall bli. Det är en fråga som blir viktig för våra barn och barnbarn.

Hittills har det huvudsakliga kännetecknet på denna rörelse i Kina varit en osläcklig törst för västerländsk uppfostran och bildning. Denna har i sin tur frambragt en märklig språklig rörelse som kan jämföras med vad som ägde rum hos oss, när latinet ersattes av de nationella språken. Hittills har språkfrågan i Kina varit mycket komplicerad. Icke blott äro massor av dialekter i användning många av dem varandra så olika som franska och italienska. Ända fram till det sista årtiondet har all litteratur av någon betydenhet måst skrivas i klassisk stil som är ålderdomlig och strängt formell.

Det tog många års studier för att lära sig att behärska den klassiska stilen. Därför kunde endast lärda män bruka det skrivna ordet. Men under det senaste årtiondet ha bildade kineser brutit med denna tradition och börjat uttrycka sig på pai hua, d. v. s. talspråket. Man går därför fram mot den dag, då Kina kommer att äga ett förenklat och för alla gemensamt skriftspråk, ehuru problemet att skapa ett gemensamt talspråk ännu icke är löst.

Bland andra tecken på den intellektuella rörelsen som arbetar under ytan, kan man nämna den ofantliga snabbhet varmed den på populärt språk skrivna pressen sprider sig. Man hör rätt litet av denna rörelse i Europa, ty missionärerna äro de enda som intressera sig därför och förstå dess betydelse. Men långt efter det generalerna som nu låta tala om sig sjunkit tillbaka i en glömska ur vilken endast en tillfällighet dragit fram dem, kommer den kinesiska intellektuella renässansen att bli utgångspunkten för studierna av det nya Kina. Den utgör grodden till dess vardande själ.

Och nu till lärdomen ur det hela.

Det har ofta sagts och med sanning, att Kina behöver västerländskt kapital för att tillgodogöra sig sina ofantliga ekonomiska möjligheter. Men Kina, detta jättebarn, nyfött bland de moderna folken, ser också mot västern för att få andlig näring.

Vilken livsvisdom skall västern lära Kina?

Skola vi lära Kina att blint dyrka Nationalismens avgud?

Skola vi lära Kina att kriget är den högsta domstol, som fäller utslag mellan folken?

Vilka principer kommer det industrialiserade Kina av 1960 att ha tillägnat sig?

Denna och många andra frågor måste få sitt svar fortare än folk föreställer sig. Stora avgöranden hänga på arten av dessa svar. Hur betydande den materiella utvecklingen i Kina än är — handel, handelsbalans och marknad — så är det Kinas andliga hållning som kommer att betyda mest för världen. Och denna hållning kommer att bestämmas ur den intellektuella pånyttfödelse som nu börjat. Den fordrar allvarlig uppmärksamhet av alla tänkande människor.

Charm
och smidighet åt hyn och en härligt uppfriskande känsla skänker varje tvagning med
Schéels Radium-tvål
Vällukten kontrolleras av Fil. D:r N. Sahlbom.

Den förtrollade själen.

Närhelst Romain Rolland ger oss en bok, tecknar han för oss en övermänniska. Michel Angelo, Tolstoy, Gandhi och andra stora själar har han gett oss sin nyckel till. Prototypen för en nutidsmänniska har han beskrivit för oss i Jean-Christophe, också han en övermänniska, som kämpar sin ensamma kamp för att hålla sin personlighets linje ren och klar. I sin för några år sedan påbörjade cykel "L'âme enchantée" ger oss Rolland ett kvinnligt motstycke till Jean-Christophe i Annettes gestalt. Liksom denne är hon en "hänryckt själ", som aldrig låter lägga sin ande i bojor. Men hennes kamp för friheten är svårare, ty hon är kvinna och har kvinnans begär att inordna sig i ett sammanhang att tjäna, att älska och offra. I de två första delarna få vi bevittna, hur Annette gång på gång gripes av passionens makt och drives in mot andra öden. Men med en heroisk kraftansträngning sliter hon sig åter lös, icke på grund av någon egoistisk önskan att leva för sig själv, utan för att föreningen med mannen skulle tvinga henne in i ett sammanhang, som hon kände vara osant eller fegt. Hennes livs tragedi är att vara en "independante", en fri själ, som ändå icke kan uthärda att leva ensam.

Den nyligen utkomna tredje och näst sista delen av "L'âme enchantée" heter "Mère et fils" Moder och son. Annettes son kom till i hennes ungdomsförbindelse med den man, hon då trodde sig kunna leva tillsammans med i ett äktenskap för livet. I sista stunden drog hon sig tillbaka till friheten. I ensamhet och under världens förakt har hon fött och fostrat sin son, Marc, en riktig liten fransman på ont och gott.

Krigets utbrott finner mor och son i ett hyreshus i Paris. Annette närmar sig 40-talet. Marc är 14 år, årsbarn med seklet. Han är en självständig och brådmogen krabat, slagfärdig och cynisk. Innerst älskar han sin mor men är för stolt att medgiva det. De två gå var sina vägar under alla krigsåren. Ej förrän mot slutet av kriget drivas de tillsammans igen och finna efter skilsmässan och åratals längtan att de ändå höra tillsammans.

Deras olika själsutveckling sker under krigets auspicier. Marc ryckes med av suggestionen och febern, av krigets osunda återverkningar på storstadens liv och moral.

Annette står länge motståndslös även hon. En växande olust driver henne dock från Paris att söka en lärarpost i en liten landsortsstad. Där åter är den andliga atmosfären dödande stilla, människorna utom räckhåll för problemen. Men småsinnet och hatet finnes där. En dag slår det ut i låga mot den första sändningen tyska sårade, som tåget för dit. Annette befinner sig i närheten, när folkmassan börjar sin attack mot de stackars sårade. Det är som hon väcktes till nytt liv. Hon tränger sig fram och ställer sig skyddande framför en tysk som vacklar under stenkastningen och ropar till sina landsmän "Fega uslingar! Alla som lida äro våra bröder". Folket ger vika. Hon själv har genom sin handling återfunnit sig själv. Som moder står hon där, ej blott för sin son, men för vän och fiende, för fransman och tysk.

Hennes modiga handling klandras av folket. Hon mister till och med sin plats. Men den har skaffat henne en vän. En ung förnäm man i staden låter kalla henne till sig. Han är dödligt sårad och har inte lång tid att leva. Men han har en hjärtevän, en ung tysk, som han ej sett på tre år sedan kriget bröt ut. Nu ber han Annette om möjligt föra dem tillsammans ännu en gång. Och Annette lyckas verkligen att med fara för sin egen säkerhet förena de båda vännerna på schweizisk neutral mark. Så intensivt har hennes själ varit mellanhand i det ömma vänskapsförhållandet mellan de två, att skilsmässan från den unge tysken blir ett lidande. Och hon blir varse att den moderlighet hon berömt sig av gentemot honom, dock var kärlek — den sista.

Ensam och olycklig kommer hon åter till Paris och sin son. Och där väntar henne belöningen. Marc har gått vilda vägar. Hans oppositionslusta har drivit honom till anarkistlägret, men han har icke kunnat stanna där, ty han är innerst en främling för arbetarna. Han mognar så småningom och hans vakna kritik ser lumpenheten, fegheten hos de s. k. folkets ledare. Alla ideal ramla sönder för honom, ingenstädes finner han stöd för sin tanke och sitt hjärta. Då kommer Annette hem. Och Marc finner plötsligt i henne en själ, som aldrig svek sig själv. I innerlig ömhet sluta de sig intill varandra, med bävan avvaktande den stund, då Marc skall kallas ut i kriget. Samvetet säger nej till denna kallelse. Tillsammans ställsätta de sig, de två, för att trotsa en värld. Men de behöva det ej. Vapenvilan inträder — freden slutes.

"Moder och son" är liksom "Clerambault" historien om ett fritt samvete under kriget. Men konstnärligt sett står den nu utkomna boken högre. Clerambault gav de kväljande, ruvande tankarna under krigets tryck i abstrakta tunglästa resonemang. I "Moder och son" finns det konstnärliga perspektiv, som avståndet i tiden ger. Resonemangen ersättas här av levande bilder. Ett galleri av franska typer från krigsåren drar förbi ögat. Den, som sett dem i verkligheten, finner i Rollands bok igen dem livslevande. Genom Annettes och Marcs ständiga konfrontering med detta myller av människor får också deras själsutveckling en levande fläkt som saknas hos den inåtvända Clerambault.

Som motto för sin senaste bok har Rolland satt några ord av Spinoza: "Freden är icke frånvaron av krig, det är en dygd, som kommer av själens styrka."

Elsa Wilkens.

Den Nya Hatten
Freja Magasinet,
Sturegatan 10.
Kungsgatan 7.

För unga flickor,

som genomgått högre flickskola eller realskola, erbjuder *Etisk-pedagogiska Institutet* i Uppsala utbildning, *dels* för hem och familj samt sociala uppgifter, *dels* för kindergarten. Ämnen: psykologi och uppfostringslära, samhällslära, barnavård, hälso- och sjukvård, matlagning, sömnad. För den *sociala linjen* dessutom konsthistoria, hemmets inredning, klädsömnad, vävning, världslitteratur och engelska (språk och litteratur). *Kindergartenlinjen* som dessutom har slöjd, modellering, målning, sång och praktik i kindergarten, ger fullständig och grundlig utbildning i sitt fack med kompetens att förestå kindergarten.

Redogörelse och program på begäran gratis och franko, adr. Etisk-pedagogiska Institutet, Uppsala.

Framkallning,
kopiering och förstoring av amatörbilder utföras bäst hos
PETERS, Stureplan 4.

Stärkande
och uppiggande är IDOZAN.
Erkänt bästa järnmedicinen.
Föreskrives av läkare. Fås å alla apotek.
IDOZAN A — något avförande.
IDOZAN B — ej avförande.
Kina-IDOZAN — särskilt stärkande.

OTTOMANER
direkt av tillverkaren, utan mellanhänder.
Månsson & Ränge, Drottninggat. 83 ö. g.
Förmånliga avbetalningsvillkor

Vackra Blårävar
och Skogsmårdar
i stort urval till billigaste priser.
CARL E. LINDGREN
Birger Jarlsgatan 5.

För ingen är fördelen
av
Kapitalsamlingsräkning
större än för
den självförsörjande kvinnan
Begär tabell och närmare upplysningar från vilket som helst av våra kontor.
SVENSKA HANDELSBANKEN.

MOT
MAL
KROKS PETROLEUM & OLJE A.-B.

COMPOSÉ
i ylle för dräkter och klädningar, ytterligare nyheter inkomna. Även mörka i svart och marine. Vår tidigare slutsålda Kashacomposé med små ombrérutor till 9:50 är nu åter inkommen i samtliga färger.
Dräktcomposé
8:— — 9:50 — 10:80.
Klädningscomposé
3:80 — 5:— — 6:—.
Prover till Landsorten.
MEETHS
Drottninggatan 63. Stockholm.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Åderbråcksstrumpor, Bråckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Bröstshållare, Lungskyddare, Sköljkannor, Liggdyner, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Västerlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

Pestalozzi.

(Forts. fr. sid. 1)

att man *utan* förtroendeföreställande *alldeles icke* kan fostra barn till människor. Babeli har väl också framhjälpt den *enhet* med fattigt, olärt folk, som på ett så utpräglat sätt skiljer Pestalozzi från varje skymt av den övliga nedlåtenheten i ton eller sätt, när det gäller de förkomnas eller armodigas uppfostran.

Må hans folkböcker handla om Gertrud eller Else — men nog är det Babeli, som givit grundtonen åt dessa Pestalozzis hjältinnor, mödrar, fostrarinnor. —

Om hans egen skolgång kan jag yttra mig kort, något djupare spår tycks den inte ha lämnat.

Som yngling svärmar han i kapp med andra unga »patrioter» för en *bättre politik på mera filosofisk grundval*, som det heter. Pestalozzi är eld och lågor för dessa nya politiska ideal. Med sin särskilda begåvning att råka illa ut ådrager han sig till och med misstanken för upproriskhet, arresteras och förhöres. Intressant är denna ynglingaperiod framförallt för de stora horisonter, av statlig och social art, som vidga sig till bakgrund för hans syn på uppfostringsproblemet.

Som många samtida svärmar han för *lantbruk*, och det är i den branschen som han tänker vinna ett riktigt levebröd åt sig och sin trolovade. Han arbetar på allvar som bönderna, och år 1770 bygger han bo i *Neuhof* (Zürich) där han av krappodling och andra företag i samma stil väntar guld och gröna skogar. Jag behöver inte säga att guldet aldrig kom — han hade ingenting i sitt väsen som attraherade det. Men det var något annat som kom. Om inte precis de gröna skogarna, så var det i alla fall inte långt ifrån: en massa fattiga barn från trakten. Och som han var en storfinansier, som hade väderkorn för var den allra ringaste gnista av *människo*värde fanns att utvinna, så förstår man attraktionen. Men han måste svepa in sina planer i skäl, dem världen kunde acceptera. Och därför slår han sig på att fostra och samtidigt yrkesutbilda en mängd barn där i trakten — tänk så lönande det blir när de blivit utlärda till medhjälpare i hans krappodling!

Det började 1774 i ladan i Neuhof. Han bodde samman med dessa skaror av barn. Ja, han tiggde sig till att få ta hand om några av de mest vanlottade. Och hans hustru satte in hela sitt lilla kapital i detta storligen människoekonomiska företag. (Jag behöver ju inte säga att många föräldrar togo igen sina barn, när de voro arbetsdugliga.)

Pestalozzi lyckades en liten tid få något understöd av allmänheten. Han hade insett betydelsen av folkuppfostran i stort just samman med det blivande yrket. Skolgången får ej vara något isolerat från livet. Utan intellektuell och etisk bildning bör meddelas *tillsammans* med det praktiska arbetet. Arbetet själv bör ej blott vara en blivande födkrok utan självändamål, ett riktigt uppfostringsmedel, där kraftutveckling, oberoende, självhjälp och samfundsnyttighet faller till. Läsning, skrivning och räkning skulle också ge verktyg till självhjälp och självbildning. Den ringaste blir på samma gång inriktad på något att leva av och något att leva för. — Det sista är mycket nödvändigt för människovärdet, om vi inte skola leva i slö träldom under brödfödan, utan stå som fria människor just gentemot alla våra givna omständigheter. Pestalozzi såg mycket klart att det alltid gällde en fostran inte i allmänhet utan just utifrån de individuella omständigheternas läge, ej bort därifrån till trånad mot annat, utan till frihet och hemmastaddhet inom just de egna livsvillkoren och arbetsmöjligheterna. Hans första rapport till understödsgivarna är ett intressant barnpsykologiskt dokument. Det visar hur ingående han redan nu studerade.

(Forts.)

Bönen för försvaret.

För en vecka sedan gick genom hela den svenska pressen ett mycket uppmärksammat meddelande om en anmälan till domkapitlet mot en pacifistisk statskyrkopräst, kyrkoherde Sam Thysell i Norrköping. Kyrkoherdens förseelse bestod i att han till trosbekännelsen fogat orden "Lätom oss nu, i den mån vi i sanning kunna det, instämma i kyrkans av ålder brukade bekännelse" samt att han vid uppläsandet av bönen för rikets styrelse och försvar utelämnat försvaret.

I den skrivelse till domkapitlet vari kyrkoherde Thysell försvarar sig mot sina anklagare, anser han det vara en mycket rimlig begäran, att präster, som intaga en pacifistisk ståndpunkt böra ha rätt att slippa bedja bönen för försvaret. Lojaliteten mot kyrkans ritual får icke drivas så långt att samvetet kränkes. Ett stort antal kristna ha genom världskriget fått upp ögonen för den oförsonliga motsatsen mellan Jesu evangelium och kriget. Och även kristna, som icke blivit pacifister, ha dock i stor omfattning fått en ny inställning till kriget, som gör att det även för dem blir svårt att varje söndag bedja Gud välsigna kigsmakten.

Är det icke en skriande orimlighet, att det i vår kyrkas ritual finnes en bön för försvaret men ingen bön för fred mellan folken? En ändring på denna punkt lär vara påtänkt men till dess bör det icke anses som en förbrytelse att sätta punkt efter ordet styrelse. Insatt i sitt rätta sammanhang blir denna kyrkostrid ett nytt bevis på, hur lamslagen och stelnad kyrkan blir, sommankopplad som den är med staten.

Till denna anmälan mot kyrkoherde Thysell har en av Tidevarvets läsare, signaturen A—a knutit några reflexioner, som här nedan återgivas.

Jag förutsätter att Tidevarvets läsekrets i stort sett hyser ett levande intresse för att förverkliga kravet på fred och försoning nationerna emellan. När man söker komma till tals med eljest präktiga och ansvarskännande människor i denna sak, märker man att de fortfarande ha kvar begreppet krig såsom något självklart berättigat. Vinner den segrande nationen något bestående gott genom offer av liv och pengar? Kommer det tusenåriga riket med militär seger? Vi ska inte tala om hur det ställer sig för den besegrade. Så länge vi tolerera talet om nästa krig ha vi intet att hoppas varken av krigsberedskap eller fredsdrömmar.

Begreppet krig — nästa krig — måste utrotas. I det utrotningskriget skulle kristendomens förkunnare, om de ej avlönades av en krigsrustad stat, kunna deltaga. Präster och historielärare borde här ha en uppgift. Är det inte begreppsförvirring då samme präst i början av gudstjänsten förkunnar "Frid på jorden" och senare ber Gud beskydda försvaret? Är det inte en rest av hedendom att varje land söker skydd hos sin nationalgud, sin krigsgud? Eller menar man att en och samme Gud skall i tur och ordning beskydda och hjälpa de olika nationernas krigsberedskap? Det kommer ibland till synes i pressen vad den präst och lärare riskerar, som vågar visa sin övertygelse i den frågan.

Fredsidén kan nog ej arbeta sig fram på annan väg än den, att allt fler och fler bli förvissade om, att det lagliöshetens tillstånd som heter krig är otjänligt, ovärdigt som medel att slita tvister folken emellan. Vi erkänna ju inte längre mord och mordbrand som berättigade stridsmetoder, då det gäller enskilda människor. Jämför de gamla nordiska släktfejderna med vår tids rättsväsen. Har inte där våldet fått vika för en humanare uppfattning?

För att omskapa begreppen, när det gäller nationernas mellanhavanden fordras upplysning. För att sprida upplysning behövs pengar. Alldeles som när det gäller att föra krig. Vore det inte vårt att ta upp idén om Födelsedagen i fredssakens tjänst. Skulle inte Tidevarvets läsarinnor (även läsare) självmant på sin födelsedag kunna insända medel till fredssaken? Medlen borde handhavas av dem som skapat Tidevarvets och Medborgarskolans anda. Hur vore det att använda dem till att hålla Medborgarskolans elever à jour med fredsarbetets utveckling?

Från Riksdagen.

Samma arbete — lägre lön!

I den översikt, som Tidevarvet vid årets början lämnade över de riksdagsmotioner, som speciellt kunna intressera dess läsare, nämndes bl. a. en motion, väckt av fröken Kerstin Hesselgren, gående ut på att kvinna, som sköter förste uppsyningsmans befattning å manlig avdelning på hospital skall vara berättigad att uppbära samma lön, som tillfaller manlig innehavare av denna befattning. I motionen begäres även, att en föreståndarska vid Strängnäs hospital som alltsedan 1921 har fullgjort alla åligganden som tillkommer en manlig förste uppsyningsman skall retroaktivt från behörighetenslagens tillkomst få uppbära samma lön som en manlig befattningshavare. Hon står nu 2 lönegrader lägre än en sådan.

Motionen har nu slutbehandlats i riksdagen. Den avslogs i bägge kamrarna sedan först statsutskottet avstyrkt den. Utskottet stöder sig förmodligen i sitt avstyrkande på ett yttrande från medicinalstyrelsen, vari styrelsen efter att först ha förordat att vården av sinnessjuka i regel anförtros åt kvinnor, på det bestämdaste avstyrker motionen, emedan ett bifall kunde sönderbryta hela löneskalan och medföra, att den övriga kvinnliga sjukvårdspersonalen vid förordnande på manlig avdelning skulle begära samma lön som den manliga personalen. — Det har den nämligen inte nu.

I det anförande, varmed fröken Hesselgren försvarade sin motion i första kammaren bemötte hon medicinalstyrelsens invändningar på denna punkt genom att förklara, att det här icke är fråga om att flytta in en förutvarande kvinnlig befattningshavare på den manliga löneskalan. Det finns en viss differentiering mellan manligt och kvinnligt arbete inom sinnessjukvården, och därefter avpassade löneförhållanden, men det är en sak, som inte hör hit. Här är det fråga om en befattning, som ömsom skötes av man och kvinna. Bör då icke en kvinna, som till full belåtenhet och med utmärkta vitsord från såväl överläkare som medicinalstyrelse, i över 5 år skött en dylik befattning äga rätt till samma lön som sina manliga kolleger på andra hospital? — Nej, enligt riksdagens mening skall hon ha lägre lön — 882 kr. mindre om året — därför att hon är kvinna. I sanning uppmuntrande!

Ingen förböjning för postens kvinnor.

Vid behörighetslagens ikraftträdande skapades, såsom Tidevarvet uppropade gånger framhållit, i synnerhet inom postverket fullständigt oefterrättliga förhållanden på grund av den orättvisa inplaceringen av en del kvinnliga befattningshavare på den gemensamma löneskalan. Detta gäller framför allt de kvinnliga postexpeditörerna och förste postexpeditörerna, som placerats i 11:e och 12:e lönegraden, under det att deras manliga kolleger med identiskt samma arbete och samma kvalifikationer fått titeln postassistenter respektive postexpeditörer och placerats i 17:e och 15:e lönegraden.

Rättelse på dessa förhållanden har man sökt vinna motionsvägen och lyckats sålillvida att vid föregående års riksdag beslöts att de kvinnliga befattningshavarna skulle uppflyttas en lönegrad, alltså till 12:e respektive 13:e lönegraden.

Men det är — för att citera fröken Kerstin Hesselgren i hennes anförande i första kammaren, då frågan i år ånyo behandlades — orimligt att begära, att människor skola nöja sig med smulor, när de anse sig ha rätt till hela kakan. Motionen har därför, som redan nämnts, väckts vid årets riksdag av fröken Hesselgren i första kammaren och fröken Berta Welin i andra kammaren. I slutklämmen begäres, att postexpeditörerna och förste postexpeditörerna uppflyttas i 15:e respektive 16:e lönegruppen.

Motionen blev avslagen med hänvisning till föregående års beslut. Man har dock anledning att hoppas, att frågan föll framåt, detta delvis att döma av den ståndpunkt som nuvarande postchefen, generaldirektör Örne, intog till frågan. Han anslöt sig nämligen principiellt till motionärernas begäran och vidhöll generalpoststyrelsens förut uttalade mening, att detta vore den enda rationella lösningen. Även utskottets ordföranden sade sig hysa sympati för de framställda kraven men ansåg att man av statsfinansiella skäl icke kunde gå med på den begärda förhöjningen.

Första maj.

I år som andra år blev första maj en dag, då de viktigaste och största frågorna i dagspolitikens mångfald ställdes fram att beskådas och begrundas. Överallt i landet samlades människor om kraven på ändring i de missförhållanden, som de ansse mest kännbart ingripa i det dagliga livet eller hota idéerna. I Stockholm vissade omkring 10.000 personer, genom att deltaga i demonstrationerna, sin vilja att stödja de allvarliga krav, åt vilka inskriptionerna på de vita dukarna gåvo uttryck. »Res generalstrejk mot kriget», »Hindra tillverkningen av krigsmaterieL», lästes på ett standar och på andra »Mot ökade flottrustningar», »Stöd kommunisternas kamp mot det hotande världskriget».

Utom kriget var arbetslösheten den fara som man framför allt vände sig emot. »Bort med övertidsarbete och dubbelanställningar», »Bort med A. K.», »Slå vakt om åttatimmarsdagen!» Och vidare krav på åtgärder mot ungdomsarbetslösheten, avtalsenliga löner inom nödhjälpsarbetena.

I ett leve för Kinas kämpande miljoner uttrycktes solidariteten med andra länders betryckta, liksom uppmaningen Ej krig men förbrödring med Sovjetunionens arbetare och bönder ville visa samhörighetskänslan med andra folk.

Svenskt patent.
För efterspaningar varnas.

Extra inkomst — hemarbete,
genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.
Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.
*Överbetala icke rät-stickningsapparat med korta nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för *evig* stickning. Nybet: Are längstickmaskin. Naumanns världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.*
NORDISKA TEXTILKOMPANIET
Vasagatan 15—17, STOCKHOLM.

Mötesplatsen.

Till Frisinnade Kvinnors lokalavdelningar ha utsänts några av de viktigaste motioner, som behandlas vid innevarande års riksdag. Till Tidevarvet ha från flera håll inkommit meddelande om att frågorna livligt diskuterats inom lokalföreningarna. Sålunda har Eskilstuna lokalavdelning vid ett sammanträde den 26 april beslutat att uttala sin fulla tillstämmelse för den av hr Bärg m. fl. väckta motionen om höjning av åldersgränsen för rätt att bliva serverad eller tillhandla sig rusdrycker. I samma motions syfte beslöt även Frisinnade Kvinnor i Lindome vid möte den 20 april och Frisinnade Kvinnor i Västervik enhälligt att instämma.

*

Norrbottens länsförbund av F. K. R. hade den 25 april årsmöte i Sävast, dit medlemmar från föreningarna i Luleå och Boden samlats.

Till ordförande och centralstyrelsemedlem valdes fröken Märta Bucht, Luleå. Centralstyrelsemedlemmar för övrigt blevo fröken Hanna Andersson, Boden, fru Sofia Johansson, Sävast och fru Sigrid Källof, Haparanda. Till kassör och sekreterare utsågs fröken Hulda Lindgren Luleå. Till styrelsemedlem utsågs dessutom fröken Ellen Sundberg, Luleå.

Års- och revisionsberättelserna godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Därefter diskuterades följande frågor: "Kvinnorepresentation eller icke", "Aktuella militära riksdagsfrågor" samt "Vad bör göras för att öka intresset för vårt förbund?" Meningsutbytet blev trots den korta tiden synnerligen givande och intressant. Härtill bidrog icke minst de värdefulla inlägg som gjordes av stadsstyrelsens i Boden ordförande, vilken inbjudits till diskussionen. Denne uttalade sin glädje över kvinnornas arbete och manade till fortsatt kamp ej för maktens utan för rättens idé.

Mötet var för övrigt präglat av den bästa stämning. Hedern härför tillkommer i främsta rummet Sävast lilla energiska förening, som trevligt och gästfritt sörjt för vårt välbefinnande.

All anledning finnes att trots svårigheterna tro, att de frisinnade idéerna genom vår lilla sammanslutning skola nå fram till allt flera kvinnor i vårt vidsträckta län.

H. L—n.

Klararestauranten
— f. d. Klara Hushållsskola —
Drottninggat. 21 B. Tel. N. 25882
Måltider
Helinackord. för mån. 70 kr.
Tesupéer à la carte kl. 6—9.
Arrangemang av:
Bröllop, begravningar och festliga samkväm intill kl. 12 m.n. ev. 2 fm.
Klubblokaler m. m.
Allt till lägsta priser.
Vördsamt O. A. Jonsson.

Måltidsdryck som hälsokur
erhåller man av Fruktsalt-Samaria; det ger en läskande och hälig kolsyredryck, som piggar upp aptiten och befordrar ämnesomsättningen, renar och uppfriskar blodet, befriar magen och tarmarna från oljiliga ämnen, utdriver den skadliga urinsyran, gifter som måste renas bort, varmed undanröjdes grundorsaken till dålig hälsa; hela organismen sättes i god form.
Drick därför dagligen Fruktsalt-Samaria. Pris pr fl. kr. 2.50; motsvarar 25 fl. mineralvatten. Erhålles å apotek, hos drog-, färghandl. m. fl.
Cederrotts Tekn. Fabr., Stockholm